

Spyd og lange Sværd, hvorhos alle bærer Bue og forgiftede Pile. Staalspidsen, der løseligt er bundet fast til Skaftet, er oversmurt med en Blanding af Aconitum og hengemt Svineblod. Aborfolket kæmper fortrinsvis bag mægtige Palisadeforskansninger, anbragt midt inde i Junglen, saa Angriberne først faar Øje paa dem, naar han er helt inde ved Skansen. Alle de Veje, hvorved Stillingen kan omgaas, er barrikaderede med fældede Træstammer, og Forskansningen er ofte flankeret af Afgrunde. Foruden en Pileregn udsætter Angriberen sig for kunstigt arrangerede Stenskred.

W. R. Prior.

Den østrigske Forsker Dr. Erich Zugmayers Ekspedition til Belutschistan. Doktoren, der tidligere har udført resultatrige geografiske Undersøgelser, vender i Slutningen af dette Aar tilbage fra Belutschistan efter en her udført heldig Ekspedition, hvorom meddeles følgende i »Mitt. d. K. u. k. geogr. Gesell. in Wien« Bd. 54 Nr. 9: Dr. Zugmayer, der nu lykkelig har overstaaet den ensomste, største og besværligste Del af sin Forskningsrejse, har ikke alene været heldig med Indsamling af Dyr og Planter, men har ogsaa i Distriktet, hvor den evropæiske, højasatiske og polynesiske Faunezone træffer sammen, faaet et værdifuldt Materiale over Zoogeografi og Dyrevandringer. Saaledes fandt han en Krokodil ved den persiske Grænse, derimod ingen Landsnegle. Medens Landet i mange Henseender er en fuldkommen Fauna-Bro, er den det ikke for Lovens og Skadens Vedkommende. Rotter findes næsten ikke; ikke destomindre er der flere Gange udbrudt Pestepidemier. Mærkeligt nok synes disse at staa i Forbindelse med de store Andeflokke, som plejer at komme hertil fra Nord. Dr. Z. er i Færd med at anstille Iagttagelser

over, om disse Ænder virkelig kan anses for uhyggelige Pest-overførere, og om Grunden til at disse Dyr om Sommeren søger hen til glohede, tørre Egne.

Eksp. led meget under den enorme Hede, som steg til 50° C. i Skyggen og 70° C. i Solen, medens Insolationen ofte gik over 100° C. En morderisk Virkning paa Mennesker og Dyr øver de hede Støvstorme, under hvilke Vandring er umulig, da Heden i Løbet af en Time berøver det menneskelige Legeme en Liter Vand. Først da Karavanen den 22. Juni naaede den lille Garnison Turbat, blev Heden mindre trykkende. Herfra blev Opstigningen over et Pas til Beluschistans indre Højflade tiltraadt, og Punktet Schakrak, der ligger i 1000 Meters Højde, naaedes. Herfra blev det køligere, dog maatte Marschen ligesom hidtil foregaa i Maaneskin eller fra Kl. 3—10 Fm.

I Modsætning til Beluschistans Kystland findes i det indre fastboende Befolkning, Kultur og beskedne Virksomheder, navnlig hvad angaar Tilvirkningen af kostbare Vaaben og Redskaber. Hovednæringsmidlet danner de forskellige Arter Dadler, der tilberedes paa mange Maader, hvorfor ogsaa Dadelhøsten er en Hovedbegivenhed, der i flere Egne giver Anledning til festlige Lege Væddeløb og Væddeskydning.

De indfødte Sardarer, mest større Grundejere, udmærker sig ved Gæstevenslighed, og de anstrænger sig for at modtage den engelske Regerings Gæster vel.

Den 6. Juli kom Z. til Pandschgur, hvorfra han foretog flere heldige Ekskursioner og Jagter. Paa Grund af indre Uro i Landet maatte han udsætte sin Afrejse fra Pandschgur, men mente dog at naa Kelat i September. Herfra vil han foretage en Afstikker over Quetta til Tschamen for at studere Ørkenfaunaen, og efter Opløsningen af sin Karavane i Slutningen af Oktober igen indtræffe i Karachi.

Literaturanmeldelser.

O. Olufsen: *The Emir of Bokhara and his country.* København 1911, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag. London 1911, William Heinemann.

Den ovenfor nævnte Bog er et Værk, der er fremkommet som Følge af de Rejser, Forfatteren har gjort i Asien, og det tjener til at fuldstændiggøre flere andre af ham udgivne Skrifter og Afhandlinger.

Det er omtrent det største og det mest fuldstændige af alle de Værker om fremmede Lande, som er udkomne herhjemme i de senere Aar, og det fortjener al mulig Anerkendelse som et saadant.

Det omhandler Ruslands hidtil kun lidet undersøgte Vasalstat Bokhara, og Forfatteren udtaler vel, at det ikke har været hans Hensigt at give et udtømmende Værk om denne Stat, blot at give et

Bidrag til Kundskaben om den; men enhver, der har læst den hele Bog, vil utvivlsomt forgæves søge at finde, at der mangler noget i den særdeles omfattende Beskrivelse af Landet og dets Befolkning.

Det første Afsnit af Værket er en omtrent ganske gennemført topografisk Beskrivelse af Landet. Det omhandler Grænserne, Bjergegnene og Slettelandet, der dels er Stepper og dels Ørkener. Derhos er der ogsaa skænket Beskrivelsen af Vandløbene og Bassinerne omkring dem megen Opmærksomhed. Man bliver saa godt sat ind i de ejendommelige Naturforhold, der hersker i Landet, og som er saa uendelig forskellige fra dem, vi herhjemme kender af Selvsyn, at man næsten synes, at man selv har levet en Tid i dem. Flere Steder har Forfatteren haft Anledning til at fremsætte Rettelser af de russiske Kort, og det letter Forstaaelsen af Person- og

Stednavne, at han meget ofte giver en Forklaring af disse, der for de fleste Læsere i og for sig er saa lidet forstaaelige.

Dette Afsnit fuldstændiggøres af andre, der særlig omhandler Klimaet, Plante- og Dyreverdenen, Befolkningen, Bygningerne, Samfærdselsmidlerne, Boligerne, Religionen, Moskeerne og Skolerne, Gravene, Befolkningens Forlystelser, dens Sygdomme og Lægevæsenet, Næringsmidlerne, Klædedragten, Agerdyrkingen, Byernes Udseende og endelig Emiren og Regeringsformen.

Man faar overalt et Indtryk af, hvor meget det har bidraget til Rejsernes gode Udfald, at Forfatteren har kunnet tale baade tyrkisk og russisk, og hvor stort et Held, det har været, særlig for de lavere Klasser af Befolkningen, at i det mindste deres Behandling er bleven forbedret ved den Indflydelse, Rusland har tiltaget sig siden 1868.

Til det her nævnte, rige Indhold slutter sig en Beskrivelse af Forfatterens Rejse i de vestlige Pamiregne, i Provinserne Sjungan, Rosjan, Darvas og Karategin, der til Dels som et østligt Tilhæng slutter sig til den langagtige, næsten halvmaanedannede Skikkelse, som de hovedsageligste Dele af Staten Bokhara ellers har.

Tillige findes en fortræffelig Beskrivelse af Forfatterens Rejse paa Amu Darja, hvorved tillige Forholdene i Khiva er bragt paa Omtale. Derimod har Forfatteren ikke omhandlet Landskaberne Garan og Vakhan, da han alt har beskrevet dem i sit tidligere udgivne Værk »Through the unknown Pamirs«, London 1904.

Hvor vanskelige og ofte farefulde Rejserne i de nævnte Bjærgegne har været, faar man et levende Indtryk af. De foretoges i Aug. og Sept. 1896 og udfordrede blandt andet ofte Overgange over Gletsjere.

Som et Eksempel kan fremdrages Forfatterens Rejse i Rosjan fra Kalai Vamar til Kalai Vandj paa hvilken Strækning Rosjanbjærgene og Odudygletsjeren maatte overskrides. Nær ved det førstnævnte Sted maatte der stiges op gennem en Slugt, i hvilken Odudylfloden kommer ned fra den evige Sne. Slugten var meget snæver og fuld af Klippestykker, der var rullede ned fra Bjærgenes Sider. Her faldt en Hest ned og slog sig straks ihjel, medens dog den Bagage, som den bar, blev reddet. Om Aftenen blev der slaaet Lejr paa en lille Terrasse i 3741 Meters Højde, og kort efter blev de rejsende overfaldne af en forrygende Snestorm.

Efter en meget kold Nat, i hvilken alle Vandsamlinger var bleve dækkede af tyk Is, gik Marchen videre Kl. 3 om Morgenen. Havde Opstigningen været vanskelig den foregaaende Dag, blev den endnu værre paa denne. Snart kunde Forfatteren og hans Følge ikke længer gaa, men maatte kravle paa alle fire paa de store Stene, som ofte gav sig til at glide, naar Foden berørte dem, medens Lastdyrene maatte hales op med Tove fra det ene til det andet, lidt fladere Sted. Paa mange Steder gik det fra Stien saa stejlt og dybt ned, at Forfatteren maatte gøre sig megen Anstrengelse for ikke at blive svimmel, medens Dragerne, der var vant til saadanne Passager, ikke lod sig anfægte, men troligt kravlede videre med, hvad de bar. Selve Gletsjeren, over hvilken der var 6—7 Kilometer at tilbagelægge, var plan; men Overfladen var bedækket med en Fod høje Riller af haardfrossen Is, der gav den et Udseende, som om den var bleven harvet paa kryds og tværs. Revnerne var ikke bredere, end at de kunde bygge Bro over dem med de Grene, de havde taget med til dette Brug. En af Følget forsvandt her, men, om han var forulykket eller havde vendt om for egen Regning, kunde ikke erfares. Nedstigningen var atter snarest en Nedstyrtning. Lastdyrene og Godset maatte i Reglen føres ned med Tove fra et Sted til andet. Tilsidst gik det dog lettere, da der fandtes Stier, som Hyrder havde nogenlunde banet, og der blev slaaet Lejr tæt ved Floden Maderaun. Dermed var Vanskelighederne dog ikke forbi; thi da de endelig naaede Byen Maderaun (i Darvas) vilde Sognefogden (Aksakal'en) hverken skaffe dem Fødemidler eller, hvad de ellers behøvede, og kort efter traadte omtrent 50 Mand af Byens Befolkning truende op. De rejsende maatte gribe til deres Vaaben og danne en Barrikade af deres Gods og Sadeltoj. Ved Trusel om, at hvis Forfatteren klagede, vilde Sognefogeden blive hængt, og ved at give dem en Prøve paa sin Skydefærdighed mod et Stykke Papir, der var sat fast paa et Træ, lykkedes det dog tilsidst at berolige Hoben, hvoraf nogle dog fandt for godt at tilraabe ham, at der i Byen fandtes flere end 300 Geværer, saa at de rejsende i Fredelighed kunde drage videre.

Det var dog ikke blot i Bjærgene men ogsaa i de store Byer, at uheldsvangre Optrin kunde fremkomme. Der indtraf et saadant endog i selve Byen Bokhara, hvor Emiren havde givet Forfatteren Tilladelse til at bese alle Moskeer, Gravmæler og andre

Helligdomme. Da han, ledsaget af en af Emirens Folk, vilde besøge det historisk berømte Gravkammer i Højskolen (Medressen) Mir Arab, maatte han skyndsomt forlade det, da der havde samlet sig en stor Hob af Fanatikere, som traadte meget truende op og ikke som ellers vilde lade sig berolige med nogle Almisser. Det lykkedes ham og hans Ledsagere netop at slippe bort, inden det kom til Haandgribeligheder. Muligvis blev dog Stedet af Befolkningen betragtet som et af de helligste af alle Byens hellige Steder.

Besøgene paa Kirkegaarden var heller ikke fri for Ulemper, dels paa Grund af Hundene, som holdt til dør og altid var rede til Angreb, og dels paa Grund af, at baade Gravstenene og Træerne paa Helgeners Grave, samt de Jakoksehøler, som prydede disse, ofte var besmurt med Materie fra Saarene paa de syge, som søgte Helbredelse ved dem, saa at man maatte tage sig nøje i Agt for at berøre dem.

Værket er smukt illustreret med særdeles vel udførte Afbildninger og er ledsaget af et stort Kort over Bokhara.

Emil Madsen.

Populära etnologiska skrifter, utgifna under redaktion af professor C. V. Hartman, intendent ved Riksmuseets etnografiska Afdelning. No. 1—6 (8°). Stockholm 1911.

Under ovennævnte Fællestitel er der paabegyndt et Populariseringsforetagende af en Art, hvortil der længe har været Trang. Det skal være en Række af Folkelivs- og Kulturskildringer, især fra uden-europæiske Lande, Originalfremstillinger eller Oversættelser i det svenske Sprog af alment etnologisk og folkloristisk Indhold. Man vil finde Æmner fra fjærne eller fortidige Folk, af deres Kunst, Industri, Samfundsskikke, Religion osv. Forfattere fra mange forskellige Lande har lovet Bidrag. Det er Hensigten at udsende seks Hæfter om Aaret.

De første Hæfter er af en mere alment indledende Karakter. No. 1 indeholder en selvstændig Udgave af Hjalmar Stolpe's »Utvecklingsföreteelser i Naturfolkens Ornamentik«, samt en Biografi over denne i 1905 afdøde Videnskabsmand af G. Retzius. Stolpe's Arbejde, der fremkom i »Ymer« i 1890—91, har ved Siden af hans senere »Studier i amerikansk Ornamentik« brudt en ny Bane indenfor den moderne etnografiske Videnskab. Han paa-

viste med større Tydelighed, end det før var udtalt, at alle de Ornamentter og dekorative Figurer, som vi i broget Mængde finder paa Naturfolkens Redskaber og som gaar forud for vor egen Kulturs Ornamentik, ikke er tilfældige Fantasiprodukter, men er udviklede af Grundmotiver, der er laante fra Naturen; de udtrykker altsaa oprindeligt en bestemt Ide, idet de gengiver Planter, Dyr, Mennesker eller lignende, som er blevet stilerede og i Tidens Løb ændrede indtil Ukendelighed, saa at kun et stereotypt Ornament bliver tilbage. Gennem Bogens talrige Illustrationer er det let at følge Beskrivelsen af Ornamenternes Udvikling.

Det næste Hæfte (der udkommer snart) vil indeholde en Oversættelse af Franz Boas's »Ornamentik-studiets Udvikling og nuværende Standpunkt«. No. 3 gengiver Afhandlinger af A. C. Haddon: »Vetenskapen om Människan« og af E. Seler om »Arkeologiens Problem«. Derefter følger et bredere anlagt Arbejde af Gaston Backman om »Människans Förhistorie« (1ste Del: »Den äldre stenaldern«), som ved sin klare og elegante Fremstilling og sine talrige fortrinlige Illustrationer bør finde Paaskønnelse blandt alle dem, der ønsker at følge med i de senere Aars fremskridende Kendskab til Menneskeslægtens første Optræden paa Jorden. Det er en Haandbog over de senere Aars antropologiske og etnografiske Dyblagsfund og Grottefund. Efter en Indledning om Menneskeslægtens Alder, de arkæologiske Systemer og den forhistoriske Kronologi, gør Forf. (hvis anatomiske Forkundskaber her kommer ham til Nytte) nærmere rede for Fundene fra Heidelberg, Neanderthal, Galley-Hill, Aurignac, Grimaldi, Cro-Magnon osv. og drøfter de derved vundne Bidrag til Kundskaben om de ældste Menneskeracer.

Om Japanernes Kultur handler Ida Trotzig's »Cha-no-yu, Japanernas Teceremoni«, som meget omhyggeligt, paa Grundlag af et dybtgaaende Kendskab til Nationens Liv, beskriver de ældgamle Skikke, der knytter sig til Tedrikningens højtidelige Akt. Det er Meningen efterhaanden at offentliggøre en Række lignende Bidrag fra Asien og de andre Verdensdele af svenske Forfattere, Missionærer, Videnskabsmænd og andre, der gennem mange Aars Ophold er blevne fortrolige med de Indfødtes Liv.

Man maa haabe, at disse nyttige, smukt illustrerede og billige Smaabøger maa finde Vej til alle de mange i de nordiske Lande, der interesserer sig for saadanne Æmner. Vi har længe trængt til et